

Svenska
Fyrsällskapet
www.fyr.org

Svenska fyrplatser

- en del av vårt kulturarv

Sandhammaren

Fyrarna på Sandhammaren - Sveriges första Heidenstammare

År 1831 inrättades en provisorisk fyr vid Sandhammaren för att förhindra spridning till Sverige av koleran, som grasserade i Europa. En stor järngryta tillverkades på Helsingborgs gjuteri. Den placerades på ett stenfundament på en sanddyn, vilket gjorde att lyshöjden över havet blev 7,5 m. Fyren eldades med stenkol från Höganäs. Den tändes den 20 juli 1831 och hölls brinnande till den 15 april 1832. Då ansågs farsoten ha ebbat ut och fyren släcktes.

Trots att den provisoriska fyren på Sandhammaren hade uppfattats mycket positivt och ett förslag till en permanent stenkolsfyr togs fram redan år 1832 hände dock ingenting förrän år 1857. Då lade den nye chefen för fyringenjörskontoret, Gustaf von Heidenstam, fram en plan för 11 nya fyrplatser i Sverige, däribland Sandhammaren. Heidenstams förslag innebar bl.a. att man skulle bygga fackverksfyror av järn. De skulle kunna förankras i lös sand med skruvpålar av järn.

Riksdagen anslag år 1859 181 000 riksdaler till byggande av två fyror och bostäder m.m. på Sandhammaren. Orsaken till att två fyror skulle byggas var att man ville undvika förväxling med de danska fyrarna på Bornholm och Christiansö.

Tillverkningen av de båda fyrtornen skedde i stort sett under andra halvåret 1861 på Hällefors Bruk i Södermanland. Före leveransen skulle fyrtornen enligt avtalet besiktigas i monterat skick hos tillverkaren. Efter besiktningen monterades tornen ner igen och transporten kunde påbörjas. Den gick med hästforor till Eskilstuna, med små ångbåtar i flera turer till Stockholm och därifrån till Ystad med ångfartyget BORE, som ankom till Ystad den 22 maj 1862. Lasten flyttades över till prämar, som bogserades till Sandhammaren. Den slutliga transporten till fyrplatsen skedde med fiskebåtar och hästskjutsar. Fyrplatsen blev under fyra månader en stor arbetsplats för många hantverkare, bl.a. fyra montörer från Hällefors Bruk.

Den 10 oktober 1862 kl 17.40 lokal tid tändes fyrarna för första gången. De var identiska och stod i en enslinje NNV – SSO med ett inbördes avstånd av 225 m. Båda lyste med fast vitt sken i en sektor av 300 grader. Ljuskällan var rovoljelampor. Linsystemen bestod av fem trumlinser, vardera 60 grader. Det sjätte facket innehöll en sfärisk spegel. Lysförmågan för varje fyr var 2700 hefnerljus. 1887 byttes rovoljelamporna ut mot 4-vekiga fotogenlampor med pumpverk. Detta ökade ljusstyrkan från vardera fyren till 5400 hefnerljus.

Den stora förändringen på Sandhammaren kom 1891. Då släcktes den norra fyren och i den södra installerades en roterande linsapparat, som lysade ett vitt blänk var femte sekund, samma karaktär som fyren har än idag. Belysningen var fortfarande en fotogenlampa. Linsapparaten drevs av ett urverk med ett lod vägande 140 kg. Ljusstyrkan ökade till 23000 hefnerljus. Den norra fyren monterades ner år 1904 och återuppfördes på Pite Rönnskär.

På den södra fyren har skett diverse förändringar, framförallt av ljuskällorna, från Luxljus 1902 till elektricitet 1942. Ljusstyrkan har därmed successivt höjts till idag 450000 hefnerljus. Drivanordningen har ändrats från urverk till eldrift.

Tidigaste fyr år: 1862 (2 st)
Nuvarande fyr år: 1862
Automatiserad år: 1976
Avbemannad år: 1976
Tornets höjd: 29,4 m
Lyshöjd över havet: 31 m
Lysvidd: 22 nm

Sandhammarens fyrlins

Original optik: 2:a ordn. (1400 mm) dioptrisk trumlins 5 fack å 60° + sfärisk spegel 1 fack å 60°, alla linsfack med katadioptrisk krona (12 ringar) och krans (5 ringar), Barbrier Bernard & Turenne 1862, treveckig moderatörlampa för rovolja (förbrukning 32 cl/tim). Identisk utrustning i både den norra och södra fyren.

Nuvarande optik: 2:a ordn. (1400 mm) dioptrisk planlins med bulls-eye och 9 inslipade ringar samt katadioptrisk krona (13 ringar) och krans (4 ringar), 16 fack å 22,5°, Henry Lepaute 1891, linshöjd: krona 800, trumma 1070, krans 370=2240 mm

Fyrapparat: 2x1000W 120V lampor
Övrig utrustning: Landkabel, diesel
Byggnadsmaterial: Järn
Tornets färg & form: Röd Heidenstamfyr
Fyrplatsbostäder: Tre lägenheter i tre skilda hus disponeras av SjöV's fritidsnämnd

Ägare & kontaktpersoner: Klicka på QR-koden nedan för att komma till fyrens hemsida i Fyrwiki

Skydd enligt lag: Statligt byggnadsminne 1978, fyren och skyddsområde 2000.

Vägbeskrivning:

Bilväg Ystad - fyren c:a 28 km. Kör väg 9 österut från Ystad, tag av och följ den lokala kustvägen till Hagestad och sväng ned på vägen till Sandhammaren.

QR-kod till Sandhammarens Fyrwiki-sida:

Foto: *Berny Perzon: Omslagsbild, Ystad inre, Stenshuvud och skyltbild sid. 4*
Leif Elsby: Fyrlins sid. 3, Sandhammarens urverk sid. 4
Esbjörn Hillberg: Smygehuk sid. 4

Sandhammaren och fyrar i närheten

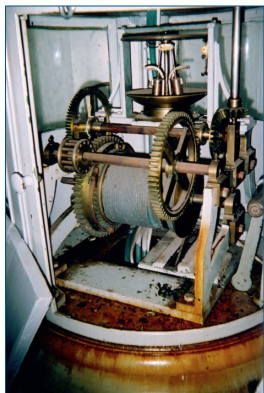
Smygehuk

Ystad inre

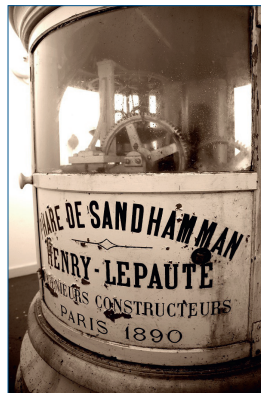

Stenshuvud

*Sandhammarens
urverk*

*Tillverkarens skylt
för linsapparaten*

Hur blir jag medlem i Svenska Fyrsällskapet?

Svenska Fyrsällskapet, bildat 5 oktober 1996, är en ideell allmännyttig förening öppen för alla. Du är välkommen som medlem och att delta i våra aktiviteter som du kan läsa om på vår hemsida www.fyr.org. Vi arrangerar årligen 25-30 föredrag samt fyrutflykter.

Som medlem får du vår tidning Blänket fyra gånger per år. Tidningen är fylld med artiklar och gammalt och nytt om våra fyrar.

Årsavgift för enskild medlem är 200:-, för företag 1000:- och för föreningar 250:-. Vill du bli medlem så fyll i blanketten för "Medlemskap" på hemsidan alt. maila till medlem@fyr.org eller ring tel. 08-710 3333. Avgiften betalas in på Bg nr 5401-9344 då du fått en faktura. Uppge dina kontaktuppgifter såsom adress, telefonnummer och email på talongen så att vi kan uppdatera vårt medlemsregister.

Kontaktpersoner m.m. i Svenska Fyrsällskapet finner du genom att klicka på QR-koden som länkar till hemsidan.

